

זרמי מעמקים רוסיים בתרבותנו ובלשונו

אנתולוגיה של הפזרות העברית במאות ה-19 וה-20 בתרגום לרוסית
 תומס בריוסוף, ז'נה קופין (עורכות). הוצאת האוניברסיטה הרוסית המסבכות והמומיות (אד. גר. אה. אה. המרכז ללימודי מקרא ולסודים יהודיים, מסקולה, 63 עמ', לא צוין מחיר)

עמית ריקמן

אנתולוגיה אקדמית לפרשני רוסקור פזרות אנתולוגיה של פזרות עברית בתרגום רוסיים עם פירוט ופירוט של ספר מיוחד ועל עול ופזרות המשרים. מדי עולם כאן מאוב, כממטה קסם, רופקות שוקה, ובמשרים רציניים מעט יותר – דומי המעמ קים הרוסיים שפירי בתרבותנו בכיוונים רבים מספור, החל ברומים הרוסיים השונים והתחבתיים של ראשית התרבות בארץ ישראל, שכבר כתב עליהם איתמר אברורד מאמרם שנעשו לקלאסיקה, וכלה במז אכסנדר פו שכוח, גברא רבא, שחי בארצות מפליאה חי לרמיר מאיאקובסקי ארצישראלי, והיה מתאנף, שחקן קולנוע, בארד אוסטרלי, מאנה ושתיין להפאר ביוז גמור כולדמיר ולדמירוביך בעל הענן כמכסמים.

עמית ריקמן מדבר על פזרות עברית מאתיים ספר אנתולוגיה

האנתולוגיה המפוארת שבכאן היא למעשה מה שקורין ביסות (ופעם – גם בעברית) היה ספר פוסטמודרני, ספר לימוד ועוד שנתחבר לשם קודם כמפזרת עברית של ימינו פרופ' תומס בריוסוף לולד מדי "אוניברסיטה הרוסית המסבכות" המוסק וואר, הספר, שהו רבידותולת בעלי, נפתח בקטע "לאהבת ציור" למאפי ריזלה נידחת למיזל, ואחר עשרות רבות של סקסטים, בפרוזה ובשירה, נחתם ביפורו העבר של אונג קרת "לשבר את החיים".

כיוון שהאנתולוגיה אמנם נועדה לתוכן את מה שאפשר לבנותו בשם אקדמיה לפרשני, פזרות עברית, כולו כאן מבדו מרשים בהקפו מספרותנו, וכמעט כל עמית זכו בו לעמיתים – מגילי ביליץ, אחר העם המצוי, ברדיצבסקי ופייבוביץ, ביאליק ושטרנבוסקי, ברט וגנסון וענגון, פולג ברצחוק ואצ"ל, רוד שלונסקי והודו שמוד בשלונסקי, עמוס עוז ואפלפלד – וככל שגורל, עדיין הדישמה נמשכת להלל, המאפי לתת ספר מייצג, כנודע, שיתומך בו מעט בכל האפשר, ניצב כאן בעלי.

ועם זה, דומה שלא נבדא עדיין אנתולוגיה שמאספה לא פסח בכל זאת על כמה מן היפים והגני חוזרים שבפרו המפזרת המתקמת ביד, וכן הוא המצב גם כאן. כל מומחה לאות התקופות מן הדין הארוך בתולדות ספרותנו שמתקפ על ספר זה היה מתרעם, מן הסתם, התרעמות משלו על חל זה או אחר שנבעה כאן: במקום לונג למרומי הביקרה ולעו פה בכל עת בשבת הנבחרת, כמנתה היא, בעת ריון בכל עניין רוסי, אצ"ל בעריות שלוש ההשמות, שבלטו לעיני ייתר מכל היו העודם של רן צלקה, רוד שוד וענקי שבתאי.

במקרה של צלקה ייתכן שתבו במיוחד על הפסי

הו, שכן ברומ הגורל שלו "אלף לבנות" ישנם פוקים רבים שקואי רוסיית היה משתא על תמנת מולדתו המשתקפת בום. העודם של רודי גוזמן, רובית מלקו, יואל חופמן ועוד מפרים ומשוררים מומזו את המחשבה שיתכן שכואי להעניק לתלמיד הדיגיטלי: קורט נוסף, ועמו גם כרד ב' לאנתולוגי גיה האפאשרה לבלול הכל בכל מונכת גם להיער קורט, ולמותר להבכיר כאן מלים, מכל מקום, פיצוימה מצוי בשימה הביבליוגרפית הנרחבת והנאה של צירות עבריות בתרגום רוסיית הניתנת בשוח הביסטרומית.

וזהו על התרגומים עצמם בקריאה ראשונה, אפילו ברפרו ראשון, גם אלה מעורבים סערת רגשות, ואר לם, יש לציין, רגשות מעורבים, מצד אחד, יש משו משעשע ומכמיר לב עז אין קץ בקריאה גננסו או ברט ברסית. הדי זה כמו לו ניצב לפניך רוד שברגיל מבט מקטרנו והנה הוא לביש קפסאן, קולפאק ומנפים במלוא הודו הרוסי.

במקרים אחרים מתעוררת למקרא הכתוב הקורילי חושה עזה שעם כל הכוונת הטובות ומרב הכישונו שבעולם, יש משוה בממתי העברית, שמא אפילו בחוון אותיותיה הקודרות, ששוד בפאתוס בכיר כל כך אכרדם רגיסון ב"חוקקות אותיותיה" שלו, שאיננו מיתגם בשום אופן, אראו מהורה הניבה שתודשה זו הדיה בגוד החבוטה שבקלישאת, אבל הלב, עקסנו חזיק שכמותו, רבץ בשלו.

יש משו מוד ריק כאלה מהתרגומים המעוררים תחושה זו, מיל העצנו מהם מחבינו העבריים במע רומים רוסיים, בלי מבנסים העבריים הקיים ממו. אף ש'חזקמה טענה' היא לומר זאת, כן מקרה דתי-

גומים המפרים והתגים לשלושת סיפורי ענגון המופיעים כאן. תרגומים המכונים באנתולוגיה, מצויים בין התרגומים הרוסיים "קלאסיים" רבים, רעמדו העורכות על הכוונה על תבונתו בהכללתם. קורא הרוסיית ימצא כאן כמה זמנה מתרגומי השדה שגרפסו, בשעתם, ב"אנתולוגיה היהודית" (ושמא מוכב לקרא לה "הע ברית") המפורסמת שערבו לייני יפה המשווד הרוסי ולריסלאא חרסביץ עור כשנות העשרה.

כאלה הם תרגומים של היסמבליסטים ואלי בריוסוף והדיגס בלטרשיסטיס לשיריהם של ביאליק ושטרנבוסקי ("צנח לו לול", "לא רגע שנת") ותרגומי שחרסביץ עצמו ל"אלול כשרה", לאב רום ברצחוק.

שלמה, שכן זה "ציטוט" מתוך מאן כמות לשם הדג מת דרך התרגום "הרוסיית", היודעה הישב לחובבי שירתנו מצדה העברי. הפואטיקה של הדיחמוס הלא הודו של ברדיצחוק לא היה לה סיכוי להשתחו כנתינתה בעולמו השירי של חרסביץ, ובאורח בלתי נמוע יצא הבית "אורות חולמים" אורות חורים" לרגלי צנחום, צללים רבים/ צללים נלאים / את שבילי, לשפ" לבוש כטרסכאים הנוטו בחוון, בנינו במרובל:

קטט חודשני
 קטט פרוצני
 פאל קמואים טספאם.
 מיני מוקו,
 מיני טוקטו
 לנטו קטורים סרפאם (א.)

המסך בעמ' 21

זרמי מעמקים

חמשד מעמי 16

מעניינים אולי אף יותר, בקו מחשבה זה, הם תרגומיהם הדרסיים לטקסטים עבריים של משתתפיה הרגילים של האנתולוגיה הקלאסית שלנו "שירת רוסיה". מהם מיוצגים כאן לאה גולדברג, אלכסנדר פן ותמר דלונסקי. הקריאה בנוסחים הרוסיים שהעמידו לאה גולדברג ל"ליל קיץ" ול"אחרי הסעד" של אלתרמן ופן ל"מול הישימון" של שלונסקי היא (לפחות לגבי דידי) עניין מרתק. ממת רגמי דוד זה מופיעה כאן, בפניה הרוסיים, גם אלישבע הזכורה לטוב, בשמה הטרנס-עברי המקורי, קלפסה ו'ירקובה.

לבל יאמרו עלי שלכי השחור נוטה רק להרד העבר, אציין כאן שריבוי התרגומים החדשים, מהם מצוינים ביותר, מפתיע ומחמם לב. בין "המתרגמים החדשים" בולטים כאן רבים מאוחזי העט הישראליים, כגון מיכאל גנדלוב, סביילי גרינברג, רינה לוינווק, גלידנה זינגר (שתרמה תרגומים רבים) ופטר קרייסנוב (וראי כבר העלב תי מישוה בשכחת השמטה), וכן כמה מתרגמים רוסיים, שמהם אציין את תלמידת האר. גה. גה. אומוסקוואית אנה גייטאט, שהפתיעת ני כאן במפגן כוח מפשיל כובעים בדמות תרגום שלם, חרוז ושקול למופת, כמוכן מאליו, של כליל הסוגנות "לשמש" בשלמותו (1).

לצד המעלה של אנתולוגיה זו יש לציין את שילובן של מסות ומאמרים על ספרותנו, החל במסות של יוסף קלוזנר "הספרות העברית העתיקה של הומן החדש" (האוקסימורון טובע משמה של העבר רית ברוסית בימים ההם: "דבניברסקי" – "עברית עתיקה"), טקסט שנכתב רוסית במקורו, ומסות הספרו של דוד גינצבורג על "ילג, ודך מאמרים משל ברעמי פיינגולד ומשל זויה קופלמן, ועד למסה הכוללת החותמת את הספר, משל חמוטל בריוסף, שבה נסקרת ממעוף הנשר הספרות הישראלית של שנות התשעים. בנוגע למאמר זה, חוששני שעלי לומר שהוא נוקק לעדכון ולגיפוי שגנות קל, שבטחני שיעשו לקראת המהדורה השנייה של ספר רביעון זה.

במרוך הנושא את תת-הכותרת "הספרות הישראלית היום: סקירה כללית", נתקלתי בהעמיקי במאמר זה ב"סימן קריאה" וצ"ל והנה מוגדר ב"דחון" חי וקיים, וכן מצאתי את "חדרים" מוזכר כתופעה חשובה (אכן ואכן), אך בלא שמץ מלה על "הליקון", למשל. כבנו של אבי, ולא רק ככזה, נפרשה עלי תוגת-מה למקרא החורה על הרעה החבוטה שמצאתי במשפטים דלהלן: "בנישאל) ישנם תרגומי חדשים למחוזות שהיו קיימים עד כה רק בעברית מיר שנת (... כאלה הם (...) תרגומי הטרגריות היווניות של אהרן שבתאי, שהודות להם זכה המשורר בפרס היוקרתי ע"ש טשרניחורסקי בשנת 1993. אם להשוותם לתרגומי ש. דיקמן (שנות ה-40 וה-50), ניכר איזה ניגוד בכיר הם מהווים. משל נקפו מאות שנים אחרות". הרעה רעה, "לגיטימית" שכלגיטימיות, כמאמר העם הדר בר בציון, אבל בפרטים יש לדייק, במיוחד כשהם מופנים לקהל שאינו יכול לתקנם במוחו אגב קריאה. אהרן שבתאי זכה בפרס טשרניחובסקי בשנה שעברה, ככל הידוע לי, ובשנות הארבעים והחמישים לא תירגם ש. דיקמן מחוזות יוניים, לפי מרב העדויות שבידינו, כי אם היה עסוק בהיגוי מיוחה הצונן של "שמש העמים" בגולאג הסיבירי; תרגומי אייסקילוס וסופוקלס שלו יצאו במחצית תן הראשונה של שנות השישים. המשפט "נקפו מאות שנים אחרות", שניתן כאן לחיזוק הטיעון, נראה לי נגוע ביותר מקורט תפארת מליצה, שכן מספר המאות האחרות הקטן ביותר, דהיינו שתיים, ביאנו כמעט ל"שירי תפארת" של וייל, ואני תמה האם אמנם כן הוא.

ויה קופלמן, חוקרת ירושלמית מוכשרת ועתירת ידיעות, וחמוטל בריוסף, שאינה זקוקה להצגה לפני הקוראים, עשו כאן מלאכה נכבדה וראויה לשבח ולהלל. אין אלא לקוות שאוצר תרגום מים גדול זה (כמה טקסטים שולבו במקורם העברי, להקלת ההש וואה ומן הסתם אף לצורכי הנחלת לה"ק) יהנה לא רק את הקוראים שלגרות הדון, הוולגה והאו, כי גם את קוראי הרוסית הרבים בנחלתנו.

